

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Er referens

Stefan Karlsson

Vår handläggare

Mats Forsman

Remissvar gällande Centralt utbrottsstöd – från fältepidemiologi till nationellt kunskapsstöd

FOI har tagit del av remissversionen av SMI:s rapport *Centralt utbrottsstöd - från fältepidemiologi till nationellt kunskapsstöd*. Remissyttrandet gäller främst förslaget till användning och förstärkning av utbrottsstöd, men FOI lämnar även några synpunkter på den del av rapporten som beskriver den nuvarande situationen samt genomförandet av utredningen.

- I uppdraget till SMI har det bland annat ingått att analysera vilka behov som landstingen och andra operativa ansvariga myndigheter har av den typ av expertstöd som ska tillhandahållas av en central fältepidemiologisk grupp. Av rapporten framgår att SMI undersökt landstingens behov, via en enkät till smittskyddsenheter och ett mindre antal riktade intervjuer med smittskyddsläkare. SMI har identifierat en rad kompetenser som efterfrågas från smittskyddsläkare, och att SMI har en viktig roll att bistå med detta stöd. I rapporten finns dock ingen hänvisning till att andra operativa ansvariga myndigheter, som t ex kommuner, tillfrågats om behovet. Då kommunerna har ett betydande ansvar för den operativa hanteringen av ett utbrott anser FOI att det skulle vara av stor betydelse att även dessa, liksom länsstyrelser och relevanta centrala myndigheter, fått ge sin bild av behovet av stöd i en utbrottsituation. SMI har också i rapporten föreslagit en förändring av myndighetens instruktion där man tagit bort skrivningen om att den fältepidemiologiska gruppen ska bistå myndigheter, landsting, kommuner och organisationer med expertstöd och ersatt den med en skrivning om att ett centralt utbrottsstöd ska samverka med berörda myndigheter och organisationer (inom folkhälsa och smittskydd). Det vore olyckligt om det i en framtid skulle finnas en diskrepans mellan den bild olika delar av det nationella krishanteringssystemet har av till vilka det centrala utbrottsstödet riktas.

FOI
Totalförsvarets forskningsinstitut

Postadress

164 90 Stockholm

Besöksadress

Gullflossgatan 6, Kista

Telefon

08-555 030 00

Fax

08-555 030 75

registrator@foi.se

Orgnr: 202100-5182

www.foi.se

Datum
2012-09-28Nr
FOI-2012-926

Om utbrottsstödet är menat att enbart riktas till smittskyddsenheter och smittskyddsläkare bör det vara tydligt uttalat så att förhållandet inte riskerar att skapa en falsk trygghet hos andra berörda, som t ex kommuner.

- FOI bedömer att det fortfarande finns en oklarhet i vilken typ av stöd som det centrala utbrottsstödet ska ge, främst i den akuta inledande fasen av ett utbrott. Det framgår inte helt klart om stödet endast ska ges på distans, eller om personal ska kunna ge stöd på plats för utbrottet, utan att ta över ledning och beslut från de lokala aktörerna. Det framgår inte heller helt klart om stödet endast ska omfatta stöd för epidemiologisk sammanställning (t ex statistiska analyser och tolkningar av data, stöd vid utformning av enkäter) samt samordning av information och kommunikation med andra myndigheter och organisationer, eller om stödet också ska kunna omfatta t ex provtagningsinstruktioner i situationer när objektsburen smitta konstateras eller kan misstänkas, hur objektsprover bör transporteras och förvaras eller stöd kring vilka tillgängliga laboratorieresurser som finns vad det gäller analyser av objekt. FOI anser ett även ett sådant stöd bör ingå i Centralt Utbrottsstöd. Om ett sådant stöd inte kan inrymmas i Centralt Utbrottsstöd bör det tydligt anges.
- SMI beskriver i sitt förslag vilka kompetens- och kapacitetsområden som ska täckas av utbrottsstödet, men är mindre tydliga med hur dessa kompetenser ska komplettera ordinarie verksamhet. FOI bedömer därför att det fortsatt finns en oklarhet vad det gäller gränsdragningen mellan det utbrottsstöd som SMI ger inom sin ordinarie verksamhet och det stöd som föreslås ges inom ramen för det föreslagna Centrala Utbrottsstödet.
- Av vad som framgår av rapporten ska beslut om att aktivera det Centrala Utbrottsstödet fattas av gruppen (nationella insatser), alternativt av SMI (internationella insatser). FOI anser att man bör undersöka möjligheterna att inrätta en funktion där tredje part fattar beslut om aktivering av det Centrala Utbrottsstödet, eller att den nuvarande modellen där beslutet fattas av SMI i samråd med en styrgrupp bibehålls.
- Det framgår också av rapporten att det ska utarbetas kriterier för hur urvalet (av vilka uppdrag som ska accepteras) ska ske. Då ett av de centrala problemen med CFG, enligt rapporten, varit att funktionen upplevts som otydlig både till struktur och syfte vore det önskvärt att utarbetade kriterier för urval tydligt meddelas berörda parter inom krishanteringssystemet.

Datum
2012-09-28Nr
FOI-2012-926

- SMI skriver i sin rapport att man identifierat ett behov av att bygga upp en strukturerad beredskapsstruktur kring Centralt Utbrottsstöd. Samtidigt säger man att rekryteringen och upprätthållandet av utbrottsstödet även fortsättningsvis ska bygga på deltagarnas eget engagemang och vilja att delta i arbetet, och menar att tvingande regler kring nationella och internationella uppdrag skulle vara kontraproduktivt. Det är för FOI oklart hur SMI tänker kring detta. Själva grunden i en beredskapsstruktur torde vara att andra aktörer kan lita på att hjälp finns att få när behov uppstår.
- Förmåga att bistå andra myndigheter med spetskompetens vid antagonistiska händelser pekas särskilt ut som en del av det Centrala Utbrottsstödet. Man skriver att kompetenser som skaffats genom internationella insatser bör kunna användas vid nationella utbrott av sällsynta och ”nya” smittämnen eller vid situationer av bioterrorism och andra antagonistiska B-hot. FOI vill i sammanhanget påpeka att en antagonistiskt händelse inte nödvändigtvis behöver inkludera högsmittsamma eller exotiska smittämnen. Däremot kan det antas att ett smittämne vid en antagonistisk händelse förekommer i, för det aktuella ämnet, ovanliga källor, i andra koncentrationer och med andra egenskaper än vad som kan förväntas vid naturligt orsakad smitta. Vidare kräver en antagonistiskt händelse samordning med polisen och andra myndigheter som normalt inte är involverade vid utbrottshantering, för att utöver utbrottsbekämpningen också inkludera åtgärder för bevissäkring och identifiering av ansvarig förövare. Därför kommer vid en misstänkt antagonistisk händelse sådan rådgivning att krävas som möjliggör att både smittskyddsåtgärder och forensisk undersökning kan genomföras utan att någon av verksamheterna eller den operativa personalens säkerhet äventyras.
- FOI bedömer vidare att det är viktigt att det Centrala Utbrottsstödet kontinuerlig övas och tränas tillsammans med de berörda regionala och lokala aktörerna för att öka den centrala-regionala-lokala samordningen vid utbrottsituationer.

Detta remissvar har beslutats av undertecknad Tjef Generaldirektör Susanne Moberg efter föredragning av Laborator Mats Forsman.

För FOI,

Susanne Moberg
Tjef Generaldirektör